TH. BARTHOLINI
Decani, Regii Archiatri & Prof. Honorar.

DISSERTATIO PRIMA *DE* THERIACA

In Officina
CHRISTOPHORI HEERFORD
Sen. Pharmacop. Reg.
1. *Febr.* 1671. *dispensata.*



HAFNIÆ,
Literis MATTHIÆ GODICCHENII,
Sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibl.

THERIACA ANDROMACHI SENIORIS IN DECUPLO

Classis Prima.

R. Rad. Iridis Flor.
Scordii noſtr.
Sem. buniad. noſtr. aa lib. j. unc. iij.
Coſti unc. vij. ſ.
Polii Cretici
Aniſi torref. noſtr.
Sem. ſeſeleos aa unc. v.

Classis Secunda.

R. Rad. Pentaphylli noſtr.
Marrubii noſtr.
Nepethæ noſtr. aa unc. vij. ſ.
Rad. Gentianæ noſtr.
Chamædryos noſtr.
Sem. Fœnic. noſtr.
Amomi aa unc. v.

CLASSIS TERTIA.

R. Rad. Meu
Valerian. noſtr.
Chamæpithyos noſtr.
Sem. Thlaſpios noſtr.
Nardi Celticæ aa unc. v.
Dictamn. Cretic. unc. vij. ſ.
Rad. Ariſtol. long. noſtr. unc. ij. ſ.

CLASSIS QVARTA.

R. Troch. de ſqvilla lib. v.
de vipera. lib. ij. ſ.
Roſar. rubr. noſtr. lib. j. unc. iij.
Schœnanth.
Sem. Petroſel. Alexandr. aa. unc. vij. ſ.
Comar. Hyperici noſtr. unc. v.
Centaur. min. noſtr.
Sem. dauci Cret. aa. unc. ij. ſ.

CLASSIS QVINTA.

R. Ammeos noſtr.
Acori noſtr. aa unc, v.
Caſſiæ ligneæ
Rhabarb.

Na

Nardi Indicæ aa unc. vij. ſ.
Cinamoni lib. j. unc. iij.
Piper. longi
Troch. Hedychroi aa lib. ij. ſ.

CLASSIS SEXTA.

℞. Macis & Cariophyll.
Cubebar.
Cardam. min. aa unc. v.
Zinzib. alb.
Piper. nigr.
albi
Stœch. Arab. aa unc. vij. ſ.

CLASSIS SEPTIMA.

℞. Agarici lib. j. unc. iij.
Myrrhæ
Thuris aa unc. vij. ſ.
Caſtorei noſtr.
Bitumin. Jud. aa unc. ij. ſ.

CLASSIS OCTAVA.

℞. Gumm. Galbani
Opopanac. aa unc. ij. ſ.

Sagapeni
Arabici aa unc. v.

CLASSIS NONA.

R. Succi Acaciæ
Hypocist. aa unc. v.
Glycyrrh. noſtr. lib. j. unc. iij.
Opii lib. ij. ſ.
Styrac. Calam. unc. v.
Thereb. Cypr. unc. vij. ſ.
Ol. Nuc. moſch. lib. j. unc. iij.
Croc. orient. unc. vij. ſ.
Terræ Lemniæ
Calcanth. ad alb. uſt. aa unc. v.

TROCHISCI HEDYCHROI
in qvadruplo.

R. Mari
Aſari noſtr.
Amarici noſtr.
Aſpalathi aa unc. j.
Schœnanth.
Acori noſtr.
Valerian noſtr.
Xylobalſami

Balſ

Balſ. Peruvian.
Cinamomi
Coſti aa unc. j. ſ.
Myrrhæ
Macis & cariophyll.
Nardi Ind.
Croci
Caſſiæ aa unc. iij.
Amomi unc. vj.
Maſtich. unc. ſ.
Vin. Hiſp. alb. q. ſ.



TH.

TH. BARTHOLINI DISSERTATIO PRIMA DE THERIACA In Officina Heerfordiana nuper confectâ.



Cilicet verè olim Plutarch dixit: Σοφὸν ἔοικε χρῆμα τὸ τῆς ἡσυχίας, n cauponariæ aut forensis, sed mag illius qvæ DEO similem reddit participem. Commoda autem est cum ad ali tum ad scientiam & prudentiæ exercitation Inter alia media qvibus illa procuratur, dieqve numeramus Theriacam, celebrem ill tot seculorum lapsu compositionem, qvam G nen olim dictam fuisse accepimus, qvod req morborum & corporis tranqvillitas inde ma De nostra, qvam pronuper in officina Urbis maria Heerfurdiana adornatam vidimus, ic prædicamus. Diligenti enim examine sim cium medicamentorum, impensis haud exi &

& pari cura conqvisitorum, præmisso, Medici
Facultatis nostræ magni nominis & experientiæ
magnæ, qvi mecum convenerant, ad reqviem
compositi & applausum, ægris benè augurari
cœperunt, qvorum tranqvillitati hanc operam
dicamus, & nobis omnibus securitatem, qvi
amica concordia saluti ægrorum invigilamus,
Pharmacopœo deniq; illibatam famam, qvi nulli
operæ pepercit ut omnibus numeris perfectam
Confectionem publico officinarum ægrorumq;
commodo exhiberet. Successere hic ex voto
omnia, omnibus amicè inter se conspirantibus.
Cum debita pompa prostabant ordine suo secun-
dum Classes præscriptas disposita Antidoti hujus
celeberrimæ ingredientia. Mira varietate &
elegantia oculos spectantium pascebant, nostros
satiabant impensè, qvi accurata censura expen-
dentes singula, nihil prorsus invenimus qvod vel
autore vel loco vel antiqvitate esset indignum.
Qvam laudem vel eo nomine solidam hic mere-
tur senex in artis Pharmaceuticæ operibus exer-
citatus CHRISTOPHORUS HEERFORDIUS, qvod
rarissimè ad has Compositiones decantatas ha-
ctenus accesserimus, qvin aliqvid occurrerit,
qvod scrupulum moveret, qvod assensum remo-

raretur. Vel enim Trochifci Viperini, qvibu Antidotus hæc & nomen & falutem debet, no fuftinuerunt examen, vel fimplicia alia mango nio aut vetuftate precium fui amiferunt, vel de niq; ingens fuccedaneorum cumulus antiqvam Theriaces majeftatem, tot feculis fervatam, mereri non potuit. Sæpe tamen nec hic ne ibi culpa in Pharmacopœum rejicienda, in illi qvæ exterorum fide paribus impenfis mercatur Tales qvippe Trochifcos proponit, qvales Ve neti per mercatores Batavos vel Germano transmittunt. Non rarò ifti peccant delufi noftris, ut lucro pervertatur rerum fides. Man gonio trochifcos viperinos non ex carne vipe rina, fed ex carne qvacunq; fumo indurata con ficiunt. Venetiis novi mulierem falfas arte edoctam qvæ ex pedibus vitulinis coqvebat tro chifcos ingenti qveftu, convicta deinde & fall condemnata. Qvam fraudem ut tegant impo ftores, teftimonia Patavinorum Medicorum ve mutato anno adulterant, vel prorfus falfa fuppo nunt. Cum primum ante hos XXV. annos ex Italia in patriam redux Difpenfationi Theriaces in officina Urbis tum primaria cum fenioribus Medicis adeffem, fuppofititium teftimonium no

bis

bis cum Trochiſcis Viperinis offerri deprehendi. Nam & annus immutatus fuerat alienâ manu, & nomina ſubſcripta falſa. Jo. Dominicus Sala & Jo. Georg. Virſungus, qvi ſubſcripſerant, ante duos tresve annos mortalitatem expleverant, qvam confecti dicebantur Trochiſci. Similia exempla in recenti memoria nobis obverſantur, in qvibus fraudem ſubeſſe negaverit nemo, non Pharmacopœo, ſed Impoſtoribus imputandam. Qvanqvam verò Antidoti virtus, aliorum ſimplicium auxilio, exigua non ſit, tamen ſine legitimis Trochiſcis Viperinis Theriaca non eſt vera Theriaca Andromachi, qvi viperas primus addidit. Abuſi ſunt nomine Theriaces, qvi Compoſitiones alias ita appellarunt qvæ viperis caruerunt. Iſta culpa tenetur Plinius l. 20. Nat. Hiſt. cap. 24. & poſt eum Plinius Medicus lib. 3. cap. 52. in Antiochi Antidoto, qvæ in templo Æſculapii inciſa fuit in lapide in Inſula Coo, niſi ad angues reſpexerint ſeu ſerpentes, qvorum venenatis morſibus prodeſſe credebatur. Qvicqvid ſit, decipi nunqvam poſſemus, ſi ex patrio ſolo Viperas eligeremus, qvas Euganeis ſimiles non ſemel mihi ex dumetis noſtris miſſas memini. Eas tamen pro Theriaca commendare hactenus

ausus non sum,ne apud vulgus vilesceret Antidoti autoritas, licet superstitione ista neglecta Germani, teste Libavio, angues qvoscunq; oblatos substituant. Galli certè suos eligunt, & Romani ex vicinis collibus, ut & Neapolitani, ex qvibus Florentini qvoq; petunt. Sunt & apud nos venenati serpentes, qvod malo suo qvidam nuperis annis in Officina Heerfurdiana expertus est, qvem vix Theriaca, Orvietanum & alia alexipharmaca servare potuerunt. Qvanqvam Insularum nonnullarum ea sit prærogativa terræ, ut innoxias viperas, veneno omni exarmatas alat, qvo privilegio Melita gaudet jam à S. Pauli temporibus, cujus benedictione etiamnum terra omnis Melitensis alexipharmaca est, unde ad oleum viperinum conficiendum vidi, cum ibi commorarer, ex insulis vicinis Gauliacis advocari viperas. Tamen cum nostrarum Insularum viperæ venenatum liqvorem morsu prodant, passu pari cum Euganeis ambulant. Qvod si veneni hic ratio nulla habenda, qvia capita prius amputantur,ubi liqvor venenatus in vesiculis sub dentibus occultatur, & revera liqvorem illum ex glandulis palati collectum, uti & ipsa capita abscissa, sine ulla noxa devorari posse Viperarius

ille

ille Jacobus apud Franciſcum Redum Florentiæ plenam fidem fecit, nullus de noſtris ſcrupulus ſupererit. Vitali balſamo abundant angues noſtri, qvi noſtro temperamento magis erunt familiares & amici, ut ad roborandum conſervandumq; robur noſtrum conferant. Hoc enim fine Magnates in ſenio ſcimus pullis uſos, qvi carne viperina veſcebantur. Ad trochiſcos noſtros redituri, teſtamur & recentes fuiſſe, anno, qvi hunc præcesſit, Patavii confectos cum ſignaculo Caroli Borromæi ex viperis Euganeis, qvæ nter meliores cenſentur, & legitimo teſtimonio Medicorum Patavinorum firmatos. Ne alii dubitent, ex autographo non gravabor huc ranſcribere ipſa inſtrumenti verba, qvæ ſeqvuntur:

Viri Magnates, & qvibus Reſpublica Medica, & ejus ſplendor cara ſunt, inprimis debent curare Theriacæ Compoſitionem, & priſci illius ſeculi ornamenta fovere & producere, in hujus & futuri ſæculi uſum. Inter cætera autem, qvæ Theriacæ Compoſitionem ingrediuntur,

Viperini Pastilli primas sibi vendicant. Hos vero, qvos una parte ornat icon sancti CAROLI, & nomen Hieronymi Zanellæ Patavini Pharmacopolæ Inclytæ ac Illustriß. Polonorum Nationis: perfectos, & ex Montibus Euganeis, Nos Medici Patavini, qvi eorum confectioni astitimus, approbamus, & commendamus. Qvapropter ut videant cuncti, & excipiant, libenter testamur & subscribimus. Anno M. DC. LXVIIII. Die XXV Mensis Maji.

Hercules Saxonia Pat. Medic. Theor. Professor. (L.S.)
Sertorius Ursatus Serenifs. annuent. Senat. D. Marc. Eqves. Philos. & Medic. Prior Collegii. (L.S.)
Illarius Spinellus Simplicium Professor. (L.S.)
Dominicus de Marchettis Medic. & Chirurg. Prof. Primarius.

No

Nos Joannes Capello, pro Ser. Duce Do. Venetiarum Paduæ Prætor, fidem facimus, & atteſtamur ſupraſcriptos Exc. D. D. Erculem Saxonia, Sertorium Urſatum Eqvitem, Illarium Spinellum, & Dominicum de Marchettis eſſe tales qvales ſe faciunt. In qvorum fidem, &c.

Paduæ die 23. Octob. 1669.

Annibal Lugo Canc. Magn. Civit.

Juſto tempore mactatæ ſunt viperæ, initio nempe æſtatis & vere finiente, qvando violæ florent & viridis fœniculi ſemina qværuntur, ut loqvitur in carmine ſuo Andromachus. Recentes trochiſcos oleum, qvo inuncti madent, teſtatur, & fides autographi inſtrumenti, qvanqvam judicio Galeni l. 1. de Antid. c. 8. qvarto etiam anno ſint utiles, qvamdiu ſcilicet perforati non ſunt, ſive qvamdiu ſubſtantia illorũ non eſt mutata aut corrupta, ſicut explicat Petr. Caſtellus Diſcurs. Italico de Duratione Medicam. p. 24. Verba ipſa Galeni ad rem faciunt, digna qvæ hic relegantur: *Longè*

eſt

est meliùs, inqvit per interpretem Martianum Rotam, *haud multo postqvam pastillos confeceris ipsis uti: Qvanqvam non multum detrimenti capiunt, etiamsi peracto anno, atq; etiam multo post eis utaris. Rectè namq; à principio siccati, ad tertium qvartumq; annum integri perseverant, dummodo tamen aptè reponantur, & subinde pulvisculus qvidam qvi ipsis obnasci consvevit, mundis mantilibus interdum abstergatur. Is namq; si diutius inhæreat, pastillos perforabit. Perspicuum est autem inutiles eos tum deniq; reddi, cum perforati fuerint, qvemadmodum anteaqvam hoc accidat, etiamsi multum temporis intercesserit, non inutiles esse.*

Reliqva simplicia & recentia & probata invenimus, qvæ omne punctum tulerint. Qvæ ex peregrinis alioq; sole dissito calentibus locis afferuntur, qvanqvam itineris longioris injuria non

nihil

nihil à nativa bonitate amiſerint, talia ſe tamen viſu, guſtu, odoratu, pondere probaverunt, qvæ Antidoti partem implerent haud poſtremam, qvalia maxima Pharmacopœi induſtrii cura optari poterant. At qvæ ex patrio ſolo deſumpta, veterum deſcriptioni conſona, vices peregrinorum implent, prorſus expectationem omnium æqvarunt. His noſtris inqvilinis rectius utimur, qvando qvidem patria tellus optimorum ſimplicium eſt ferax, temperamento noſtro accommodatorum, qvæ & recentia & minori pretio colliguntur, & ſine mangonio exoticis ſubſtituuntur. Hinc encomio majori dignam judicamus Theriacam, ex qva hic nobis ſermo emerſit, qvod patriæ herbas peregrinis prætulerit Pharmacopœus noſter prudens & rerum qvæ ad artem ſpectant ſatagens, qvandocunq; ex hortis noſtris, ſylvis, pratis, agris, collibus littoribusq; haberi eæ potuerunt. Numerabit Lector magnam illarum ſupellectilem in Deſcriptione Antidoti, noſtris medicamentis ſplendidè ſuperbientē, qvod etiam clementisſime placuit Auguſtisſimo Regi noſtro CHRISTIANO V. cum clementi oculo nuper reviſeret elegantem hanc ſimplicium ſeriem Theriaces confectioni deſtinatam,

natam, & de ſimplicibus ex Regno ejus Daniæ provenientibus ſiscitaretur. Utinam, qvod ſæpius optavi, univerſa hæc Antidotus ex patriis domiq; naſcentibus aliqvando conficeretur, admixtis iis qvæ morbis noſtris Endemiis convenientia lætè & largè in Septentrione proveniunt. Tentavi hoc vadum timido pede in *Medicina Danorum*, feliciorem poſthac ſucceſſum ſperans, nec deſinam Medicos noſtros & Pharmacopœos, qvos amor patriæ trahit, ad has cogitationes ſerio flectere. Do fidem paucisſima deſiderari qvæ cum exoticis paria facere non qveant. De qvo argumento alia occaſione plenius diſſeram. Interea acqvieſcimus peregrinis, donec domeſtica adoleverint, uſu roborata. In qvibus fidem, induſtriam & peritiam Heerſurdii ſenis nusqvam in hujus Antidoti Diſpenſatione deſideravimus, qvi in ſuccedaneis qvam parcisſimus fuit, Medicorum arbitrio & conſilio ſingula ſubjiciens. Qvid mutatum ſubinde ſit communi Collegarum noſtrorum conſenſu, breviter annotabo, ut ratio facti omnibus conſtet, de cæteris alibi acturus qvæ aliàs pro ἀντιβαλλομένοις irrepſerunt.

In Claſſe Qvarta ſcillam in trochiſcos redactam non vidimus, ſed pyramidali fulgentem

figura,

figura, in apice auratum Maximi & Serenisſimi Patriæ Patris CHRISTIANI QVINTI nomen, cujus fortunatis auſpiciis hæc ſacra peraguntur, præferentem. Scilicet auſpicato fiunt, qvæ tali augurio geruntur. Continere ſe non potuit Muſa mea, etiam in cenſendis aromatis herbisq; occupatisſima, qvin Pyramidi inſcriberet verſiculos in æternam rei tantæ memoriam:

Pyramidi inſcriptum parvæ, Rex Maxime, nomen
Æternum ſplendens, dira venena fugat.
Morborum hic medicina latet, qva ſcilla refulget,
Et certam tanto nomine ſpondet opem.

T. B. D.

EX ſqvilla verò Hiſpanica & Rad. Dictamni albi ſeu Fraxinellæ pulvere maſſa iſta compacta eſt, de qva dubitabatur an pro trochiſcis, qvi cum ervi vel orobi, vel cicerum rubeorum farina ab aliis confici ſolent, aſſumi conveniret. Et ne penuriam qvis cauſaretur, ſuccus ſcillæ melle conditus in fidelia præſens aderat, & recentes ſcillæ in officina & ſucci plenæ proſtabant ut penes nos eſſet eligendi arbitrium. De forma ipſa ſolliciti non fuimus, ſive orbiculari ſive pyramidali, qvanqvam ad majeſtatem Antidoti pompoſæ & Auguſtæ, Pyramis Regio nomine fulgens, propius accederet, de ſuccedaneo verò ervi, cujus farinam Andromachus, Galenus & alii pro juvanda ſquillæ adverſus venena virtute laudarunt, ancipites non nihil hæſimus, præſertim cum ciceres rubei in Diſpenſatorio Hafnienſi nobis olim placuerint. Qvia ſucci ſcyllitici recentis copia eſt, non dubitaremus hunc ſine comite adſciſcere; cæterum ſuccedaneum erui addendum erat, in gratiam antiqvitatis, ut qvæ non proſunt ſingula, multa juvent. Ervum ſuos patitur manes. Damnatur à Panſa, qvia farina ejus craſſioris eſt ſubſtantiæ,

venas

venas obſtruit, vimq; Theriacalem impedit, unde καρηβαρικὸς dicitur orobus Dioſcoridi lib. 2. c. 131. & ab hoc ſemine homines prorſus abſtinere jubet Galenus l. 1. de Alim. Facult. c. 29. bovibus proprio. At tamen ſi illius copia apud nos eſſet venalis, ſicut olim Mantuæ vulgarem narrat Jacobus Ferrarius in Idea Theriacæ cap. 10. damnari non deberet, cum viperarum morſibus medeatur, & eo modo, qvem tradit Dioſcorides l. c. in farinam redactus Orobus, non tantum amarore ſuo, ſicut cenſet Rondeletius, à putredine conſervaret ſquillam, ſed vi incidendi & venenis reſiſtendi efficaciam Antidoti augeret, ut taceam Danielis Beckheri commentum cap. 2. de Theriac. §. 3. figi volatile qvod in ſcylla eſt, Erui crasſitie. Ciceres rubeos Diſpenſatorium Hafnienſe adoptavit, inter facile parabilia numerandos, qvos cum Eruo in decoctione jungit Dioſcorides l. 2. c. 126. Qvod ſi Ervum ſiccitate non æqvent, facilè cum torrentur ad pollinem redigendi, majorem ſiccandi vim acqvirent. Sed qvia imbecillior illorum contra venena cenſetur virtus, paſſi ſumus Dictamni albi radicem in hac, qvam præ manibus habemus, Diſpenſatione vicarias cum Ervo in ſcyllæ maſſa operas partiri.

Qvo consilio nonnullæ Germanorum officinæ eandem Fraxinellam advocant. Tantam qvippe & succi dictamni & herbæ vim deprædicat Dioscorides l. 3. cap. 37. ut sævientes bestias ictu venenato, solo contactu perimat. Cum qvo consentit Dodonæus. Ita qvidem hactenus ex veterum traditione credidimus, qvanqvam propriâ experientia sæpius nuper Florentiæ depræhenderit Vir curiosissimus Franciscus Redus, qvod non solum folia fraxini, betonicæ, fagi, quercus, conyzæ, dictamni, calamenthæ & aliarum gravi & fœtido odore præditarum herbarum à Nicandro mentitarum non vitaverint viperæ, sed qvod intra illas frondes tam siccas qvam virides non solum libenter se contegant, sed & lubentissimè ibi commorentur. Nos tamen, qvi veterum vestigia in Compositione Theriaces premere cogimur, veterum qvoq; de herbarum virtutibus seqvimur experientias tot seculis confirmatas, cum minima observationum circumstantia rem variare possit. Si foret ex patriæ sinu depromendum squillæ Hispanicæ succedaneum ad Theriacam Danicam, succum allii sativi commendaremus, qvem illius defectu in Theria-

ces

ces Regiomontanæ Compoſitione qvoq; laudavit Jo. Loeſelius, amicus olim noſter.

In eadem claſſe Qvarta, ſemen Petroſelini Alexandrinum pro Macedonico repoſitum fuit. Alexandrinum Macedonico guſtu acrius, amarius, colore eſt candidum, longiuſculum, parvum tamen & lanuginoſum, qvale ferè Macedonicum prædicant qvi lanuginem abſtergere jubent. Macedonicum verò, qvod eo nomine in Officinis venditatur, majus eſt, nigricans, cruſta dura, ſimile granis Heliotropii, hæmiſphæricum ſed angulosum ſtriisq; qvatuor diſtinctum, ſapore acri aromatico. De odore judicare non poſſum qvem laudat Dioſcorides l. 3. c. 77. qvia aridum ad nos defertur, & cruſta durior ſenſum obtundit. Hippoſelinon alii vocant XIV. ſpeciem Apii C. Bauhino in Phytopinace, cujus ſemina accurate deſcribit Lobelius in Adverſ. p. 315. In oris noſtris non provenit. Ante paucos annos cis & citra Alpes ſeri in hortis cœpit. Mangonio facilè commutantur aliis ſimilia, qvanqvam guſtus diſcrimen faciat. Cauſa tamen hæc fuit qvod Alexandrinum minus illud, Apio peregrino nonnihil ſimile, ſi lanuginem excipias, libenter in uſum noſtrum traxerimus, haud neſcii inter

Botanicos non ſatis convenire, nec inter Sepla-ſiarios, an Macedonicum qvod hodie proſtat, cum veterum Macedonico conveniat, & qvo re-ferendum ſit. An illud veteribus decantatum oluſatrum ſit, vel Alexandrum, de qvo Jo. Bau-hinus l. 27. Hiſt. Plantar. diſſerit. Ex Macedonia forſan & hoc minus Apii ſemen Alexandriam allatum eſt. Qvanqvam non operosè de eo laborandum ſit, qvia, Galeno monente l. 1. de Antid. c. 14. ſi eſtreaticum Petroſelinum qvandoq; deſit, non inde pejorem exiſtimabimus theria-cam futuram ſi aliud impoſueris. Nam in Pe-troſelino Macedonico idem accidit, qvod in atti-co melle & vino ſalerno contingit, mercatores ſiqvidem in univerſa ferè orbis terrarum oppida, ut mel atticum, vinum falernum, ſic Petroſelinum Macedonicum advehunt, cum tamen in Mace-donia Petroſelini tantum non oriatur, qvantum populis omnibus ſatis eſſe qveat. Utriusq; de-fectum ſupplebit cuminum noſtrum, ſicut de ſuo decreverunt Florentini Receptar. part. 2. vel apii majoris ſemen, qvod ſelere vocamus, hortis no-ſtris & menſis freqvens, ſapore præditum acri & aromatico, figura ſimili ſed rotundiore & ſine lanugine.

Claſ

Clasſis Qvinta Calamum Aromaticum noſtrum ſervat, Acori nempe radicem, qvam piſcinæ noſtræ proferunt. Bonitate vero calamo nihil cedit, nec aromatica amaritudine, qvanqvã ſpecie differat. Iridis enim habet folia, ſive gladioli ut Bontio placuit in Med. Ind. Veterum calamus, canna erat, eaq; cava ſecundum Dioſcoridem, Plinium aliosq;. Neq; illorum opinioni accedimus, qvi eundem eſſe Acorum noſtrum credunt, & calamum aromaticum veterum. Rationibus eos convincit Matthiolus in Dioſc. qvibus pondus ineſt, qvicqvid in contrarium conetur Ferrarius cap. 14. Noſter nec in India naſcitur, nec fulvus probatur, nec fiſtulam habet araneam, qvibus notis à Dioſcoride deſcribitur. Ἀϱάχνια vocat idem lib. 1. cap. 17. qvaſi telis aranearum ſimilis ſit medulla. Plinius lib. 12. Hiſt. Nat. cap. 22. araneum illud, florem appellat, qvem Claud. Salmaſius in Solin. minus intellexiſſe Dioſcoridis mentem exiſtimat, qvia circa exteriorem fiſtulæ faciem aranea illa involuta videtur agnoſcere, cum membranulæ potius ſint interiores ἀϱαχνιοειδεῖς. Hoc qvidem Viro ſummo mihiq; dum vixit, addictisſimo, conceſſerim ex Dioſcoridis mente, ſed Plinium de exterioribus canæ

partibus locutum esse, conjicere neqveo. Ma-jorem difficultatem movens Garcias ab Orto, l. 1 Arom. cap. 32. ex fragmentis calami aromatic edoctus negat qvod in eo est spongiosum aliqv in re simile esse aranearum telis. Frustula ejus dem calami, qvem pro vero aromatico officina servant, diligenti oculo inspexi, inveniq; medul lam, sed tenuissimis filamentis investitam, ut su spicari liceat recentem calamum similes mem branulas araneas medullæ spongiosæ prætende re, qvæ explicata medulla disparent vel hui arctè conjunguntur ut discerni neqveant. Si milia sunt fragmenta mea illis qvæ Clusius à Pa ludano & Colino accepit in Not. ad Garciam, ex Syria & Ægypto advecta, qvalia qvoq; ex Ægypto secum asportavit Prosper Alpinus lib. 4 Med. Ægypt. veterum descriptioni conformia, qvorum copia cum sit in Ægypto, in componen da Theriaca uti Ægyptios idem testatur. Qvan qvam verò Arabicus aliis, aliis Alexandrinus Ca lamus appelletur, omnis tamen ex Indiâ venit. Malè qvoq; distingvunt alii ab odorato calamo cum idem sit. Odoratum vertit Plinius, qvan qvam vox ἀρωματικοῦ aliud innuere videatur, u rectè advertit Saracenus. Noster calamus aro

mat

maticus ſeu Acori radix, eadem cum polleat virtute ad urinam ciendam, & venena exſtinguenda, eodem ſapore aromatico acri & ſubamaro, in Theriaces Compoſitione adhibetur, ſi qvidem hortis noſtris cœloq; patrio aſſuevit, & muſteus eruitur.

In Claſſe Nona ſuccus Acaciæ Æpyptiacæ placuit qvia recens erat, colore ex nigro ſubrubeſcens, atq; ſapore adſtringens. Atram lacrimam vocat Andromachus ex ſpina Nili. Talis autem eſt color ſucci exſiccati, recentis enim liqvidi candidus eſt, ut animadvertit P. Caſtellus in Hort. Farneſiano Aldini. Hinc dicitur Paretonius liqvor alibi, qvem de candido explicat Plinius l. 33. c. 5. & poſt eum Agricola l. 2. de Nat. Foſſil. Ferrantes Imperatus lib. 4. Muſ. c. 11. Florentini in Receptorio ſubſtituunt ſuccum lentiſci. At ſuccum inſpiſſatum prunorum noſtrorum ſylveſtrium ad manus habuit Heerfordius, qvem pro appropriato ſuccedaneo antehac in Theriaces Diſpenſationibus Medici Hafnienſes receperunt, & Flor. ſed qvia veræ Acaciæ ſuccus præſens erat, noluimus ab antiqvitate recedere. Aliàs cum dubia ejus eſt fides, domeſticus ſuccus præfertur, certus pro incerto.

In eadem Classe Chalcitidis vicem supplet Calcanthum seu Vitriolum ustum ad cineritium colorem. Aliàs in Dispensationibus aliis Hafniensibus vitriolum ad rubedinem ustum admiserunt Medici nostri. Cæterum cum propius color ille ad veterum, & Galeni descriptionem accedat, & proxime ad colorem Chalcitidis nativum, maluimus in illo subsistere. Andromachus in carmine assam Chalcitidem vocat, sed colorem non addit. Certum tamen est, qvo vicinius est Chalcantum Chalcitidi, colore & tinctura nigra inducenda, cujus gratiâ Theriacam ingreditur, eo faciliorem censuram mereri. Hujus causa spiritum Vitrioli alii adjiciunt. Ad nativam Chalcitim succedit Chalcitis illa qvæ ex Chalcantho commutata est, qvam in Theriaca præfert Canepарius Secund. Descript. Atram. cap. 14 qvia tenuioris est substantiæ, virtutis & penetrationis. Dealbescit verò Chalcantum cum ex ætate in Chalcitim transit. Qvam optimè referre existimavimus Vitriolum ustum non ad rubedinem, sed candorem. An fermentationem magis calcinatio ad rubedinem promoveat, judicent Chymici. Hic certè principe instituto Theriaces nigrorem spectamus, præeunte Galeno lib. 1. de

Antid.

Antid. c. 15. In Theriaca ſua Chymica Sal vitrioli ad rubedinem purificatione deductum reponit Petr. Jo. Faber l. 9. Myroth. Spag. c. 7. & parum intereſſe cenſet Zwelſerus, qvodnam ex iſtis asſumatur.

In Trochiſcis Hedychroi Balſamus Peruvianus niger, locum Opobalſami occupare juſſus eſt, qvia ejus copia ſufficiens extat & omnia Indiæ Orientalis Balſama proximius ad Opobalſamum accedere creduntur, magnis virtutibus decantata, Orientale ſæpius odoris ſuavitate & coloris ſimilitudine mentientia, ut pro eo non rarò à mercatoribus magno pretio vendantur. Tradit hoc loco operas mutuas Opobalſamo; aliis arte confectis balſamis, qvæ alii operoſo ſtudio ſurrogant, præferendum, ſi qvidem adulterio caret. Non ſoli nos nec primi hoc ἀντιβαλλομένῳ ſumus uſi. Intrepidè id pro Opobalſamo ſubſtituerunt ex Germanis & Gallis & Italis non pauci, in primis Florentini & Romani. Autoritates affert Michael Döringius de Opobalſ. Sect. 2. c. 4. qvi & ipſe profitetur, ſi ſincerum Balſamum Peruvianũ nanciſci contingat, qvod id pro oleo nucis Muſcatæ ad Theriacam & Mithridatium rectius recipiatur. Præterqvam enim qvod oleum nucis

Moſcatæ & gariophyllorum, qvo ad vires verò Opobalſamo multò eſt inferius: accedit & illud; qvod per id Opii vis Narcotica inſigni gradu exaltetur, adeoq; tota Antidotus ſicut efficacior in hac facultate, ita qvoad alias, qvas adjectionē Opobalſami posſidere debebat, ignavior erit. Rationibus aliis validè idem aſtruit Olhafius. Balſami enim Indici ſubſtantia lenta eſt, viſcida & ſatis craſſa, inſtar Balſami Judaici, qvalis in oleis Garyophyllorum, aut nucis moſchatæ non deprehenditur. Præterea, ſicut Balſamum Syriacum ex Galeno, Ætio, Oribaſio, Averrhoë, è ſecundo calefacientium & ſiccantium eſt ordine: ita & Balſamum Indicum, Monardo autore. Adhæc Balſamum Ægyptiacum intermedium qvendam inter Thus ac Terebinthi folium odorem ſatis gratum exhibet. Id Balſamo Indico verius qvam oleis prænominatis competit. Sapor Balſamo amarus eſt, ſubacris & ſubaſtringens. Talis etiam Indico ineſt. Olea autem illa valdè acria ſunt & urentia, amaroris & adſtrictionis omnis expertia. Ita qvidem Olhafio perſuaſum, amarorē tamen nux myriſtica ſapore prodit, & adſtrictionem in juvando ventriculo. Sed ſi alias vires Balſamorum Indici & Ægyptiaci
cum

cum his oleis conferamus, præſertim| in vulneribus perſpectas, cauſa hæc cadent, locumq; ſuum in Theriaca, qvem asſignavimus cum dignitate tuebitur Balſamum, qvod ex divite ſuo penu Peru mittit ex arbore Punicâ Malo majore. Amplum Balſami hujus Peruviani nigri texit elogium Nicolaus Monardus in Hiſt. Simpl. Med. cap. 9. qvem audire placet: Licet nihil aliud nobis intuliſſent Indiæ (Occidentales) qvam hoc mirabile Balſamum, Hiſpanorum tamen labor in illis inveſtigandis non inutilis exiſtimandus eſt: etenim jam multis annis periit id Balſamum qvod in Ægypto naſci ſolebat, nec usqvam gentium amplius invenitur: idcirco nobis Deus Opt. Max. illius loco Balſamum novæ Hiſpaniæ dedit, qvod meo judicio inferius non eſt Ægyptiaco, ſi mirabiles ejus effectus & utilitates conſideremus. Qvibus virtutibus in medicina polleat pluribus verbis ibidem Monardus perſeqvitur, ad qvem curioſum Lectorem amandamus. Qvæ verò liqvoris notæ ſint legitimæ tradũt Florentini Medici in Receptario part. 1. qvod aqvæ infuſus fundum petat, & diutius tractatus acqvirat colorem album, non ſe miſceri patiatur æqvis partibus cum omni alio liqvore; & miſtus terebinthi-

næ,

næ,aut ſimili alio gummi, cum qvibus ſe nonnihil uniri patitur, perdat ſubito odorem nativum, qvanqvam gummata minoris ponderis ſint, accidere enim ut ſola drachma ſubtrahat odorem ex Uncia una vel altera balſami dicti. Sic licet Virtus balſami nigri Peruviani cum Ægyptiaco pari paſſu ambulet, ſignis tamen diſcrepat, qvippe Ægyptiacum ex Dioſcoride in aqvis & lacte non mergitur, ut hoc ſubtiliorum illud craſſiorum videatur eſſe partium. Aliis notis ſuum Balſamum nigrum pro vero nulloq; adulterio vitiato nobis commendavit Heerfordius, cum ad Theriacam admitteretur. Nec enim poſſe ullo alio oleo adulterari, qvia miſceri ſe non patitur cum oleis aut aliis pingvibus, niſi in frigida conſiſtentia. Præſentibus in officina ad oculum nobis id monſtravit. Manus volâ (in qva melius qvam ſuper ignem à calore noſtro blando miſcetur) agitatum nec oleo nec aqvæ conjungitur. Solum oleum Betulæ admittit, cum qvo facilè commiſcetur, ut ſi Impoſtoribus placitum ſit, adulterari ita poſſit; ſed odore & gravi & fœtido ſe prodit, qvem non rarò in nigro Peruviano advertas. Cum ſaccharo qvoq; jungitur ſoluto, ſed in aqva frigida Balſamum ſeparatur. Idem ſuper carbones

eva-

evaporans, relinqvit in fundo vaſis craſſamentum qvoddam inſtar colophoniæ, nigrum tamen ex nigro Balſamo, rufum inſtar talci aurei ex albo Balſamo.

Cætera ad Theriaces Compoſitionem ſpectantia in præſenti expendere non vacat, cum ad aliam officinam avocemur. Nec pluribus opus eſt Diſpenſationem hanc, cui interfuimus, laudare, qvando qvidem ſe, etiam nobis tacentibus, pleniſſimè omnibus commendabit qvamprimum finito fermentationis tempore publico cunctorum uſui & neceſſitati proſtabit.

Lustratis speciebus pro Theriaces Dispensatione, ad Confectionem Matthioli accessimus, qvam ex præscripto ipsius Matthioli bona fide exhibuit Heerfordius. Est verò Prima Antidoti descriptio ab ipso Autore tradita Comm. in l. 6. Dioscoridis, in qva paucissima mutavimus, qvia ab omnibus instructa est officina nostra. Loco junci odorati schœnanthum assumsimus, & pro baccis smilacis asperæ deficientibus sambuci baccas adoptavimus. Consilii utriusq; rationes qvivis facilè divinabit, cui integer animus. Jam non vacat per plura me diffundere. Eadem opera Orvietani Electuarii Dispensationem aggressus est Heerfordius juxta seqventem formulam, non ita pridem in hac officina approbatam à Medicis Hafniensibus, diversæ enim aliæ descriptiones circumferuntur, nosq duas alias ex Italia nobiscum olim attulimus, qvæ in Qvadripartito Botanico nunqvam satis laudando Magni nostri D. Simonis Paulli Classe secunda leguntur. Seqvuntur utriusq; Antidoti Matthioli & Orvietani formulæ:

ANTI

ANTIDOTI MATTHIOLI DIMIDIA PARS.

R. Rhabarbari.
Rhapontici.
Rad. Phu.
Acori.
Cyperi.
Qvinqve folii.
Tormentillæ.
Ariſtol. rot.
Poëniæ.
Helenii.
Coſti.
Irid. Flor.
Chamæl. albi aa Drach. j. ſ.
Galangæ.
Imperat.
Dictamni Cret.
Angelicæ.
Millefolii.
Filipendulæ.
Zedoariæ.
Zingiber. aa Drachm. j.
Agarici Drachm. j. ſ.
Libanotidis maris

Gentianæ.
Morſ. Diaboli a a Drachm. j. g. xv.
Sem. Citri
Viticis
Cocci infectorii.
Fraxini.
Oxalidis.
Paſtinac. Sylv.
Napi.
Nigell.
Poëoniæ.
Ocymi.
Irionis.
Thlaſpios.
Foëniculi.
Ammeos a a Drachm. j.
Bacc. Lauri.
Juniperi.
Hederæ.
Sambuc.
Cubebar. a a Drachm. ſ. gr. xv.
Folior. Scordii.
Chamedryos.
Chamæpith.
Centaur. min.
Stæchad. arab.

Nardi

Nardi Celticæ.
Calaminthæ.
Rutæ.
Mentæ.
Betonicæ.
Verbenæ.
Scabiosæ.
Cardui benedict.
Melissophylli.
Dictamn. Cretici.
Sampsuchi.
Hyperici
Scœnanth.
Marrubii.
Galegæ.
Folior. Sabinæ.
Pimpinell. aa Drachm. j.
Caricarum.
Nucum Juglandium.
Pistaciorum aa unc. j. ſ.
Myrobalanorum Emblic. Drachm. ij.
Flor. bugloss.
Borraginis.
Rosarum.
Lavend.

Salviæ.
Rorismarini aa Scrup. ij.
Croci Drach. i. s.
Cassiæ ligneæ veræ Drach. v.
Cariophyll.
Nucis Mosch.
Macis aa Drachm. i. g. xv.
Piperis nigri.
longi
Santalor. omnium.
Agallochi aa Drachm. s. gr. xv.
Cornu Cervi Crudi Drachm. ij.
Unicornu Drachm. s.
Ossis de Corde Cervi.
Ramentor. Eboris.
Virgæ Cervin.
Castorei aa Scrup. ij.
Terræ Lemniæ Drachm. j. s.
Opii Drachm. s. g. xv.
Margar. Orient.

Fragment. Smaragdi.
Hyacinth.
Corall. rubr. aa Drach. s. g. xv.
Camphoræ Drach. j.
Mastich.
Thuris

Sty-

Styracis.
Myrrhæ.
Gum. Arab.
Resinæ Thereb.
Sagapeni.
Opopanacis
Laserpitii aa Drach. j. g. xv.
Moschi.
Ambar. aa Drachm. ſ.
Specierum Cord. temper.
Diamarg. frig.
Diamosch. dulc.
Diambræ
De gemm. frig.
Trochisc. de Camphora.
Scilliticor. aa Drach. j. g. xv.
de Vipera unc. j.
Succ. Oxalidis
Sonchi.
Scordii.
Echii.
Buglossæ.
Melissophyll. aa unc. ix.
Hypocistidis Drachm. j.
Theriac. Elect.
Mithridat. optim. aa unc. iij.
Vini, Sach. ſ. Mell. q. ſ. Elect.

Elect. Orvietani.

R. Rad. Gent. nost.
Bistort.
Aristol. long. & Rot.
Tormentill.
Carlinæ.
Anthor. Ver. an. unc. s.
Scorzoner. unc. vi. s.
Fol. Card. Bened.
Diptam. alb.
Sem. Ruthæ.
Bugloss. Sylvestr.
Citri excort.
Angelicæ an unc. s.
Pulv. Omnia subtiliss. & cum Melle
Clarificat. lib. ij. unc. vij.
civ. p.
& Vin. Malvat. lib. j.
Misc. s. a. fiat. Elect.
In fine adde
Theriac. Andromach. unc. v. Drach. ij
Signet. ut Supra.

TH. BARTHOLINI
Decani, Regii Archiatri & Prof. Honorar.

DISSERTATIO SECUNDA *DE* THERIACA

In Officina
JOH. GOTHOFREDI BECKER
Pharmacop. Reg. Aulic.
1. *Febr.* 1671. *dispensata.*



HAFNIÆ,
Literis MATTHIÆ GODICCHENII,
sumptibus PETRI HAUBOLDI, Reg. Acad. Bibl.



THERIACA ANDROMACHI SENIORIS IN DUODECUPLO.

R. TRochiſc. Squillitic. libras ſex.
de Viper. ver.
Piperis long.
Opii Thebaic. depurat.
Machmatis Hedichroi ana libras tres.
Roſarum rubr. exſiccat.
Iridis Flor.
Succi Glycyrrhizæ,
Sem. Buniadis dulcis,
Comarum ſcordii noſtr.
Ol. nucis moſchat. expreſſi,
Cinamomi electi,
Agarici troch. ana uncias octodecim,
Myrrhæ,
Coſti odorat.
Croci optim.
Casſiæ lign. ver.

Nard. Indicæ,
Schœnanthi,
Thuris maſcul. in granis,
Piperis nigri,
Piperis albi,
Folior. Diptam. Cretic.
Comar. Marrubii noſtr.
Rhabarbari elect.
Stœchad. Arabicæ,
Seminis Petroſelini Alex.
Calaminth. mont. odorat.
Terebinthinæ Cypr.
Zinziberis alb.
Cort. Rad. Pentaph. noſt. ana unicas novem
Polii cretici,
Chamæpithyos,
Styracis calam. depurat.
Angelicæ noſtr.
Amomi.
Acori noſtr.
Nardi Celticæ,
Terræ Lemn. veræ,
Valerian. noſtr.
Chamædrios,
Folii macis & charyophyll. ana p. æq.

Chalcitidis tost. ad alb.
Rad. Gentianæ nostr.
Anisi torrefacti,
Succi Hypocistidis,
Cubebarum,
Gummi Arabici splendidi,
Sem. fœniculi nostrat.
Cardamom. minor.
Seminis seseleos,
Succi Acaciæ,
Thlaspios Cret.
Comarum hyperici nostr.
Ammeos,
Sagapeni in granis ana uncias sex,
Castorei nostr.
Aristolochiæ long. veræ
Sem. Dauci cretic.
Bitum. Judaici,
Opopanac. depurat.
Flor. centaur. minor. nostr.
Galbani depurat. ana uncias tres,
Mellis despumat. triplum id est lib. 173.
unc. tres.

TROCH. HEDICHROI IN QVADRUPLO.

℞. Mari veri,
Aſari noſtr.
Amaraci noſtr.
Aſpalathi ana unc. j.
Schœnanthi,
Acori noſtr.
Valerian. noſtr.
Lign. Aloes.
Balſ. Indic. nigr.
Cinamomi,
Coſti, ana unciam unam ſemis.
Myrrhæ,
Mac. & Chariop. ana unc. j. ſ.
Nard. Indicæ,
Croci,
Caſſ. lign. ana uncias tres,
Amomi uncias ſex.
Maſticis unciam ſemis.
Vini malvatici qvantum ſatis.
Fiant Trochiſc.

TH. BARTHOLINI DISSERTATIO SECUNDA DE THERIACA In Officina Beckeriana nuper dispensata.

SIc laborem labor excipit. Vix Theriacam Heerfordianam lustrando absolvimus, qvin statim ad Beckerianam vocaremur, ut officii ratione utriusq; Antidoti Theriaces nempe Andromachi, & Mithridatii Damocratis dispensationi velut testes & Censores essemus præsentes. Non pœnituit nos opellæ, sed læti alacresq; ad ea nos accinximus, unde mortalium salus, qvæ Medico curæ esse debet, dependet. Nam ut vittæ capiti decus faciunt, ita insigne ducitur sacerdotii vacare muneribus, & Medici, prospicere ægrorum commodis. In sinu gaudemus, & publico gratulamur, qvod cum humidæ hyemis & inconstantis condicio vere primo vel secutura æstate morborum variorum à defluxionibus

nibus & putredine inseqvente insurgentium agmina minetur, provideatur in tempore futuris malis, hujuscemodi Antidotis qvæ catarrhos siccare, humores frigidos excalefacere, putredini resistere ac qvancunq; malignitatem tam sudore qvam mixta ex tot tantisq; remediis facultate qveant expugnare. Non desunt partibus suis illi qvi & idoneas species pro Compositionibus conqvirant precio & prece, & manu docta misceant. Inter qvos numeramus Johannem Gothofredum Becker, Pharmacopœum fide pariter & peritiâ spectatum, in Chemia non tralaticio studio versatum, qvi non ita pridem ex singulari indulgentia Augustissimi Regis Divi FRIDERICI TERTII, officinam qvartam, sed paucis secundam, in Urbe Regia instruxit sub signo Elephantis, animalium spectatissimi. Huc ex condicto cum Collegis meis suspiciendis nudius tertius adveniens, Mithridatii & Theriaces Compositioni destinatas herbas & aromata, stratæ mensæ splendidè imposita, more majorum, debita cura examinaturus, rectè se omnia & convenienter habere perspexi, nec qvicqvam desiderari ad Dispensationem pomposam, veterum præscripto conformem. Qvod mecum fassi sunt Medici

Cele-

Celeberrimi, in ſimplicium examine verſatisſimi, qvi Facultati noſtræ nomen, ſed famam æternitati conſecrarunt. In ſuccedaneis verò ea ſervavimus communi conſenſu, qvæ nuperrimè in Diſpenſatione Heerfordianæ Theriaces admiſſa fuerunt & approbata, ne vel tantillum alterutrius precio decederet. Qvod unum hactenus in votis fuit, ut ex patrio ſinu depromerentur ea qvæ vel partem primariam Antidoti vel vicariam conſtituunt, ſenſim me aſſecuturum ſpero. In qvam curam ſedulò incumbam. Fatigabo curioſorum animos, ſuperabo voluntates, tentabo omnium amores qvi patriam amant, qvi naturam venerantur, qvi mortalium ſalutem privatæ præferunt, qvi Regi ſuo obſeqvium debent. Jacta per me eſt alea. Colluſores inveniam. In amico colloqvio inter Theriaces luſtrationem cum Collegis de neceſſario & præclaro, niſi me fallit opinio, propoſito egi, & in patriæ laudem, artisq; Medicæ augmentum, Theriacam Danicam ex inqvilinis medicamentis confici poſſe per partes me oſtenſurum promiſi. Claſsicum cecini aliàs non ſemel. Eadem tubâ reſonabit diſſertatio hæc poſt primam ſecunda, & ſono aucto reliqvæ, qvæ forſan ſeqventur Diſſertationes

hujus argumenti, perſtrepent, ut orbi innoteſcat, qvantum velim, & patriæ, qvantum posſit. De ſcilliticis & viperinis trochiſcis, calamo aromatico, ſemine Petroſelini Macedonici, Acaciæ ſucco, Chalcitide, & Balſamo paucis lineis actum nuper. Pertexemus telam. Cæterum qvia de Opobalſamo ejusq; ſuccedaneo inqvilino reſtant non pauca qvæ ad eandem lineam ſpectant, expedienda illa prius hac Diſſertatione erunt qvam pedem promoveam. Occaſionem verò dedit Beckerus noſter. Ad Opobalſamum enim cum nos in ſimplicium examine, qvæ ad Theriacam referuntur, perduceret ordo, veri Opobalſami particulam nobis obtulit, theſauri loco æſtimandam, ſi omnes Opobalſami veri notas ſuſtineret, qvas veterum recentiorumq; experientia ſuggesſit. In nuce Indica precioſus ille liqvor Unciarum novem allatus fuerat, jamq; maxima ejus portio Regi Divo ceſſerat, ut, qvæ adhuc ſuperſunt Unciæ qvatuor, Diſpenſationi in duodecuplo non ſufficiant. Contenti nos Balſamo Peruviano, ut Opobalſamum ſuum, qvod eo titulo acceperat, ad minorem aliqvam Compoſitionem reſervaret, bono animo ſuaſimus. Memoriæ meæ adhuc obverſatur lis inter Pharmacopœos Romanos

nos oborta, cum Romæ degerem. Manfredus qvidam Theriacam suam ex vero Opobalsamo, qvod magno pretio per mercatorem Venetum sibi comparaverat, confectam pro præstantissimo medicamento vendere non dubitavit. Invido oculo lucrum hoc seu gloriolam hanc aspicientes alii Pharmacopolæ, qvorum Theriaca vilior reputabatur, cœperunt in dubium vocare Opobalsami Manfrediani fidem & innocentiam, & ad sui patrocinium concitare Medicos nonnullos, qvi scripto publico recentem Manfredi Theriacam & Opobalsami veritatem damnarunt. Hinc majorum authoritate res controversa ad præcipuos Italiæ Medicos & Simplicistas, ut vocant, devoluta, Baldum & Perlam Romæ, Veslingium Patavii, Nardum Florentiæ, Campios Lucæ, Donzellum Neapoli, Castellum Messanæ, aliosq; diligentius examinata liqvoris particula, qvæ singulis mittebatur, in favorem Manfredi cecidit, sicut curiosæ pariter & varia eruditione refertæ de Opobalsamo Romano Dissertationes laudatorum Medicorum fusius edocent, qvas in compendium redactas Vir Clarissimus Volckamerus publico legendas exhibuit. Ut hanc invidiam declinaret Beckerus, autor fui, ut in alios usus Balsamum

ſuum ſervaret, donec experimentis factis certior eſſet, adulterio carere, difficilia verò eſſe experimenta, qvia de ſenſu veterum litigant recentiores; magna qvoq; affinitate Balſama Occidentalis Indiæ, aliaq; artificio confecta, & alia adulterata rem hanc ſimilitudine involvunt. Variæ inſuper Opobalſami ætates nos ſæpe ſuſpenſos reddunt, ut taceam magnam eſſe pretioſi iſtius liqvoris penuriam, qvia arbores Balſami ex qvarum ramulis liqvor vel ſua ſponte vel incisione profluit, nullæ in Judæa reperiuntur, rariores in Ægypto eſſe cœperunt hortis devaſtatis, & qvanqvam in Arabia qvoq; creſcant, ſuccus tamen exſtillans vel inde decoctus, ſicut teſtatur P. Alpinus, à Seripho Principe excipitur, qvi ſingulis annis Turcarum Imperatori donat tres Opobalſami qvatuorve libras, præfecto Cayrino libram, Peregrinorum ſepulchrum Mahometis viſitantium Duci ſelibram, & aliis duobus Præfectis particulam. Unde perexiguum ad nos deferri poteſt. Nec enim in Europæ hortis frutex balſami feliciter perennat, qvem ſemel Venetiis domi ſuæ florentem habuit idem Alpinus, ex cujus ſtipite, ubi alia qvæpiam foliorum ab eo abſcindebantur, verum Opobalſamum ſtillaſſe multi

ſpecta-

ſpectarunt, & poſtea in aliis hortis Italiæ, temporibus noſtris, ſed raro artificio, viſi ſunt florere, unde tamen ad Medicos uſus nihil redundavit. Ætatum diſcrimen accuratè in experiendo obſervandum, ne in judicando decipiamur. In prima infantia odor eſt acutisſimus, ut & dolorem capitis & narium hæmorrhagiam induxerit, color albus, qvem ſemper ſervat ſi aqvæ vel lacti immergatur. Tenaci lacti ſimilem vocat Strabo l. 16. ſuccum ex cortice arboris in vaſis ſuſceptum, deinde in conchis coagulatum. Sapor illi, amariuſculus, adſtringens, ſubſtantia tenuis, in aqva fluitans. Seqventibus verò ætatibus, præſertim in ſenio, recedit longius à prædictis notis bonitatis, qvod diligenter obſervandum, ne ætati fiat injuria. In provecta qvippe ætate color obſcurior, odor vix diſcernitur, ſubſtantia ſegnior & crasſior, ut ex aqva difficulter vel tardè eniti qveat. Ex qvacunq; ætate ſit, qvia recentisſimum Opobalſamum adeſſe non poteſt, libenter amplectimur, niſi ultimum ſenium obrepſerit. Anteqvam ad experimenta nos accingamus, vera ſigna veri Opobalſami, qvale ex veterum præſcripto Theriaca poſtulat, priusqvam ſenium attigerit, ex Dioſcoride breviter haurienda lib. 1. cap. 18. Primum

eſt,ut ſit validi odoris. Εὔτονος non tantum firmum & robuſtum ſignificat odorem, ſed & ſvavem, πολλὴν ὀσμὴν ait Theophraſtus l. 9. Hiſt. Plant. c. 6. ſubitò ſpacium per longum permeantem. Suavitatem odoris veterum alii deprædicant. Solinus Polyhiſt. cap. 38. è plaga eximiæ ſuavitatis gutta manat, qvod ex Plinio l. 12. cap. 25. deſumſit, qvi tamen ætates confundens, odoratam lacrymam fieri in fricando ait, qvæ probatio ſenectutis eſt, qvando arida. Negare qvidam non erubuit, Opobalſamum nullo ſuavi odore commendari, vel tantum antiqvis benè odoratum fuiſſe, qvos ex recentioribus refellit Petrus Servius l. de Odoribus. Magnus Veslingius, amicus noſter, in Ægypto odoris ſuavitatem gratam deprædicabat. Secundò ſincerum laudat Dioſcorides, nullis permixtum heterogeneis, qvæ nativam ſimplicitatem & tenuitatem corrumpant. Mox ſubacidum damnat, vetuſtatis ſine dubio argumentum. Dilui autem facile admittit, ſeu εὐδιετον, qvod facilè penetret ob partium tenuitatem qva ex Galeno pollet, ſicut cum Marcello exponit Saracenus. Tenuem igitur ſuccum vocat Plinius, alii pellucidum. Sit qvoq; lævis, ſuperficie æqvali nec divulſa, qvo ſenſu ὑπόστασις urinæ λεία appellatur Hippocra-

pocrati in Prognosticis, vel simplici, ad differentiam illorum qvæ variegata sunt, sicut Suidas in voce λεῖα ex Thucydide interpretatur. Astringentem deniq; & lingvam modicè mordentem desiderat Dioscorides, aromatici saporis documento. Ut autem sincerum probet nullo alienæ rei commercio vitiatum, experimenta proponit, in aqva, in lacte & in panno tentanda. Laneæ vesti instillatus, si deinde eluatur, neq; maculam facit, neq; notam ullam relinqvit. Pannum autem coccineum densius eligendum monet Joh. Pona part. 2. Comm. de Balsamo, & suspendendum. Relinqvit qvidem ob viscositatem maculam, advertente P. Alpino, sed qvæ paulatim deleatur. Rursumq; purus lacti instillatus idipsum coagulat. Non ab aciditate, qvæ balsamo nativa non est, sed potius ab acrimonia qvadam & adstringendi facultate. Unde non tam coagulare lac sicut latinus Dioscoridis Interpres indicat, qvam densare, id qvod Dioscoridi significat πήγνυσι, animadvertit Clarissimus Rhodius noster ad Comp. 33. Scribonii. At Plinius inter summas probationes ponit, lac coagulare, qvod in suo Opobalsamo qvoq; succesisse scribit Pona. Certè coagulari non potest lac, nisi densetur.

Præ-

Præterea sincerus ex Dioscoride lacti aut aqvæ infusus celeriter diffunditur atq; lactescit. Diffunditur per liqvorum superficiem, qvod permixtionem vocat Abensina, qvi easdem notas repetit l. 2. Canon. tract. 2. cap. 84. ita tamen ut totus exinde extrahi possit. Vitiati signum est, si in fundo subsidat, vel ætatis senilis, subtilioribus particulis emortuis. Vel igitur falsus est Plinius, qvi lib. 12. cap. 25. densari guttam ad ima vasis desidentem contra Dioscoridis autoritatem & peritiorum experientiam scripsit, vel ab amanuensibus corruptus. Addita bis negativa, locum ita emendat Pona; *non sinceri densatur in tepida aqva gutta sidens ad ima vasis, non adulterata olei modo innatat.* Si vulgata lectio servanda, Plinio annosiorem succum Balsami ad manus fuisse suspicio est, qvi vel subsidens lentè assurgit, vel prorsus in fundo remanet. Vetustate enim crassescit. Sincerus ob partium tenuitatem se per liqvores expandit sine circulo in se contracto aut more stellarum radiato, propter tenacitatem tamen ita unito, ut facilè stilo eximatur. Hisce notis brevissimè explicatis alias recentiores addunt, minoris tamen & fidei

& mo-

& momenti. Joannes Ruellius lib. 1. de Nat. Stirp. cap. 35. ſubjungit, qvod & ferrum Balſamo illitum accendatur, & immerſum Balſamum aqvæ ſidat: qvas notas ſi conjungas, pro legitimo Balſamo judicari, disjunctas enim fallere, cum & caphureæum admotum igni conflagret, & alia olea in aqvis peſſum eant. Nolo me in iſtis dubiis & communibus fatigare. Certum tamen eſt, omnium ſignorum concurſum à falſo vel vitiato verum Balſamum diſcernere. Qvid huic Balſamo ſubſit, qvod pro vero Opobalſamo Beckerus accepit & pretio non levi coëmit, per experimenta, qvæ in officina ejus fecimus, erit manifeſtum. Odor gratus illi, non validus. In aqva calida per guttas immiſſum, petit fundum, ibiq; velut clavo affixum manet, aliqvæ tamen particulæ ſupernatant, olei inſtar. Sapor eſt amariuſculus, cariophyllis perſimilis, color inter flavum candidumq; medius, ſubſtantia lævis. In lacte mergitur, ſed ſingulis guttis in fundo reſidentibus, totidem guttæ ſupernatantes reſpondent, flavæ, pellucidæ, nonnihil dilatatæ, ſine lactis coagulatione. In petia lanea coccinea adhæret, & lentè eximitur, macula relicta. Adhærere qvidem poteſt ſine diſpendio famæ, ſed iterum elui monet Alpinus,

C præ-

præſertim ſi ex obſervatione nova Ponæ Veronenſis, aqvæ calidæ ſubitò immergatur, ut gutta in ſuperficiem aqvæ ſtillans pannum liberet. His experimentis edoctus ſuſpicor diverſarum eſſe partium, ex vero Opobalſamo, vel Balſamo Indico albo, aliisve compoſitum. Subtilior qvippe particula ſupernatat, terreſtrior ſubſidet. Purius tamen eſt nigro Indico Peruviano, impurius albo, non inutili ſumptu in Theriaca miſceri aptum, ſi majori copia proſtaret. Nos qvidem experimenta varia de Opobalſamo tentamus, at judicium cujusvis ex multa inſpectione collectum deſiderat Galenus lib. 1. de Antid. cap. 13 ut exactè qvæcunq; ſecerni poſſunt, diſtingvantur. Qvædam enim vel nullatenus vel non exactè ab adulterinis ſecernuntur, usq; adeò falſis vera ſunt utrorumq; confuſa indicia. Unde ipſe Galenus Ægyptum petiit, ut ipſum Balſamum ex arbore reſudans aſpiceret, & ex eo particulam, tanqvam regulam, cæteris agnoſcendis apud ſe ſemper habuit. Alpini & Veslingii eadem itineris in Ægyptum ſuſcepti inter alias ratio fuit, qvorum icci rcò cenſuræ reliqvis præferuntur. Niſi fata propoſito meo interveniſſent, navi Anglicâ qvam conduxeram, lue peſti-

fera

ſera infectâ, ex Melitâ inſulâ Ægyptum navigaſſem. Varias qvidem particulas Opobalſami habuimus, qvæ pro veris veniebant, ſed raro vel ſimiles eosdemve effectus edidere, vel notis omnibus accuratè reſponderunt, ut valdè dubitem ſincerum unqvam ad officinas noſtras pervenire. Vix enim Magnatibus ſufficiens qvantitas mittitur, vix Turcarum invidia tantum concedit, qvi ipſi tanto theſauro inhiant, ſuoq; Monarchæ deſtinant. Qvantum hodie in Arabia colligatur ſupra cum Alpino diximus. Liberalitatis Turcicæ ſingulari documento Busbecqvius legatione præclarè defunctus, à Baſſa Haly donatus eſt vaſculo vitreo pleno Balſamo, Epiſtol. 4. ſine dubio non adeò magno, qvod donum, qvia pecunia comparari non poſſet, rarum Baſſa exiſtimavit, qvo Dominus ejus nullum majus amico aut confœderato Principi donare valeret. Si pecunia nulla emi poteſt, cur nos ſpe vana lactamur? Arbores in Palæſtina perierunt. Ægyptiaci horti parum ſubminiſtrant, & qvicqvid vel Ægyptus vel Arabia fundit, Basſis cedit. Nec olim uberior proventus fuit ſi memoriam ad priora ſecula revocemus, ut mirum non ſit qvod de mangonio conqverantur Dioſcorides, Galenus, Plinius. Vix

toto die concham ætate Alexandri è duobus Palæstinæ hortis colligi solitam Theophrastus autor est. Plinius senos congios, Dioscorides septenos annotat, qvi septem conchi conficiunt sexaginta tria pondo Balsami, qvod unum esse τῶν ἀδυνάτων censet Cl. Salmasius. Qvomodo verò deinde creverit copia ex largiore vena singularum arborum ter omnibus æstatibus percussa, ut loqvitur Plinus, eleganter explicat laudatus Salmasius Polyhist. scilicet ante victoriam Romanorum in Judæa, arborum Balsamo sudantium duo tantum erant horti, iiq; Regii & paucorum jugerum. Sub Romanis spatium ampliatum est, & arbores propagatæ. Nec propagatione tantum numerosiores, sed etiam cultura & cura proceriores singulæ factæ. Hinc duplici modo uberius Balsamum à Romanis colligi cœptum, qvam antea, ex numero arborum qvæ plures erant, & ex proceritate singularum, qvia longior vena, h. e. ramus qvi percuteretur, eoq; sæpius percuti poterat. Traxit hinc originem luxus Romanorum, ut Balsamus per theatri gradus dispersus, in lucernis etiam adhiberetur tempore Heliogabali Lampridio teste, & semina in hortis eo rigarentur, apud Palladium lib. 4. R. R. tit. 9

Tan-

Tandem tamen Romanorum imperio collapſo ſtudium arboris Balſamicæ & cultura exolevit, defecitq; ſuccus odoratus, ut rarus fuerit deinceps gentium Dominis, rarisſimus in Theriaces confectione. Qvanqvam particulas hinc inde curioſi circumferant, ad vaſtam tamen illam Diſpenſationem, qvæ Opobalſami Unciam unam cum media in ſimplo, Uncias decem & octo in duodecuplo reqvirit, ſi illam partem excipias qvam poſcunt Trochiſci Hedychroi, non ſufficiunt pro tot officinis in Dania, multo minus pro reliqvis in Europa. Hinc annalibus decantatur ea felicitas qvaſi occupati à Colchis aurei velleris, ſi Opobalſamum Theriacam ingrediatur, qvod rarisſimè eveniat. Noſtro & ſuperiori ſeculo rari numerantur, qvi de his gloriari poſſunt, inter qvos fuere Ferrantes Imperatus Neapoli, Bernardinus Cicala Brixiæ, Antonius Berthiolus Mantuæ, Jo. Pona & Calceolarius Veronæ, Campi Lucenſes. Nuper qvoq; Antonius Manfredus & Vincentius Panutius Anno ſeculi currentis qvadrageſimo idem tentantes, tantas turbas Romæ concitarunt, ut ad eas ſedandas omnes Rei Herbariæ periti in Italia fuerint convocati. Nova enim res & ferè incredibilis videbatur tantum

Opobalſami ſupereſſe in Europa, qvod Diſpenſationi non adeò operoſæ, inſerviret. Defectum igitur Opobalſami veri aliis modis ſupplere cœperunt ſeplaſiarii honeſti, aliis Impoſtores. Hi tegere mangonio inopiam, & factitia olea vel Balſama viliora pro legitimo vendere, iſti pro vero aperta fide idonea ſubſtituere. Illi neceſſitate, hi lucro illecti, cum manifeſta ſit Theophraſti confeſſio lib. 9. Hiſt. Plant. cap. 6. ſincerum ad ſe nullum advehi, ſed qvod miſtum colligitur, pluribus enim miſtionibus vitiari, qvodq; in Græcia venditur, ſæpe adulterari. Qvid nobis ſperandum, qvi Syriæ vicini non ſumus? Qvid de noſtris ſeculis dicendum? Qvomodo vitietur, ut etiam peritisſimos qvosqve fallat, ſilentio involvere maluit Galenus l. 1. de Antid. c. 13. qvam propalare, ne improbi fraudes diſcant. Non tacuit tamen Dioſcorides, non Plinius, non Abenſina: Adulterari enim cum oleo de pino, de maſtiche, & cera diſſolutis in oleo de Liguſtro. Vitiari etiam oleo roſæ, cyperi, lentiſci, balani, terebinthi, myrti, reſina, galbano, cera cypria, neqvisſimè autem gummi. Cum hæc chartis committerem incidi in Itinerarium inter Muſæi rejectamenta disjectum, Bernhardi Breytenbach

De-

Decani Moguntini, qvi ex itinere Hierosolymitano 1483. cum Comitibus suis redux, Germanica lingva posteritati consignavit ea qvæ in peregrinatione religiosa observaverat. Inter alia ad hortum balsami prope Alcairum Ægypti perveniens narrat vidisse se ex fracto ramusculo exstillantem guttulam pellucidam pingvemq; olei instar, qva ambiens aër statim suavissimo odore perfundebatur. Eandem volæ manus inunctam imbibitamq́; ad exteriora manus penetrasse ut & visu & odore sentiretur. Qva suavitate odoris etiam folia prædita esse, si fricentur manibus. Ter mense Decembri cortices Balsami incidi, appensis lagenulis qvæ stillantes guttulas ex vulnere excipiant. Qvicqvid verò primum vulnus fuderit, Sultano soli reservari, ut sine capitis vitæq; periculo nemo ausit vel tantillum inde suffurari. Ex qvo liqvore potentissimis Regibus vicinis particulam mittere Sultanum, nempe magno Chamo, & Presbytero Johanni, Sancasano Domino Tartarorum, & Turcarum Imperatori. Sed qvod ex secundo tertioq; vulnere colligitur, vilius priori, vendi in urbe Cayro, rarò purùm & sincerum, sed vitiatum cum oleo vel aqva rosarum, &c. Id qvod ex Breitenbachii relatione fida & oculari testi-

testimonio repetere placuit, qvia paucis lecta illius peregrinationis historia certos nos reddit vel verum Opobalsamum ad nos, à Sultano remotiores, nullum deferri, vel adulteratum esse si forsan ex vilissimo liqvore aliqvid nobis concedat Ægyptiorum mercatorum avaritia. Igitur seplasiarij honestati & veritati litantes cum vel nullum vel perpaucum offeratur ex oriente qvod vitio & adulterio careat, similia alia Balsama & Olea, Medicorum consilio, substituerunt. Oleum nucis moschatæ plerisq; hactenus placuit, & oleum Cariophyllorum, de qvibus Oddus disputat eruditè. Qvid in istis desideretur, & qvantum ab Opobalsamo recedant, in Prima Dissertatione monuimus. Patrum nostrorum memoria, cum America mercatoribus pateret, Balsamus ex Peru afferri cœpit niger, & alius albus, Orientali non absimilis. Illum nonnulli Medici Opobalsami vicarium substituerunt in Theriaca. Nec nos dubitavimus in Dispensatione utraqve Heerfordiana & Beckeriana nuperrima, Peruvianum Balsamum in Trochiscis Hedycroi surrogare, propter rationes in dissertatione Prima productas. Qvæ ut majus pondus haberent, fecimus apud Beckerum experimenta. Utrumq;

nigrum

nigrum pariter & album diversum inter se experti sumus. Nigrum qvod ex arbore Peruviana novæ Hispaniæ incisa effluit, odore gravius, in lacte tepido fundum statim petit, ubi nigra gutta conglobata permanens, enatare nescit. In aqva calida eodem modo se gerit, & in lanea veste rubra maculam relinqvit. Ferro inunctum flammam non concipit, ut crassiorum esse partium videatur. Album verò omnibus ferè notis verum Opobalsamum exprimit, sive illud ex incisa eadem arbore profluat, ut aliis visum fuit, sive sit Tolutanum, de qvo Nic. Monardus in Histor. Simpl. cap. 10. sive deniqve ex arbore Cetaibæ destillet, qvam describit Wilhelm. Piso lib. 4. Hist. Nat. Bras. cap. 8. & Marcgravius lib. 3. cap. 5. pellucida qvippe ejus resina, nunc albicans si recens sit, nunc flavens si provectior, succino similis colore qvidem, non duritie, prunis imposita suavissimum suffitum præbens. Odore istud Balsamum, qvod habemus, nigro Peruviano suavius, non ita nares potenti sensu ferit. Guttæ cujus in aqva calente se amplissimè diffundunt in superficie, ad fundum non merguntur, refrigeratæ per spatulam nullo negotio junctis particulis glutinosis extrahuntur. In lacte tepido

eadem ratione ſe dilatant, lacq; coagulant, &
ſeparatæ inde eximuntur. Gummata qviden
alia lac qvoq; coagulant, ſed reliqvas notas ſu
ſtinere non poſſunt. Ferro inunctus albus Ba
ſami ſuccus claram flammam citò concipit
ſicut oleum terebinthinæ. In panno coccine
ſtatim imbibitur, ſed facilè eraditur. Præſtan
tior igitur eſt ſuccus albus nigro Peruviano, qv
notis reſpondet vero Opobalſamo, adeò ut
copia hujus nobis eſſet, libentius pro vero Op
balſamo in Theriaca ſupponeremus. Interm
dium eſſe inter nigrum Peruvianum & album
qvanqvam de pretio & odore non loqvar, ho
indicio ſcimus. Peruvianum nigrum cum ole
nuciſtæ & cera liqveſcit prunis in cochleari in
poſitum, ſed in fundo in granula reſolvitur n
gricantia. Ita & Opobalſamum hoc, qvod ex
minamus, ſed parcius. Hinc Pharmaceuti
cautio oritur utilisſima, conjungi hos Balſan
liqvores in ceratis qvidem poſſe qvamdiu med
camenti forma frigida eſt, neutiqvam ſi liqv
tur. Subſident enim & ſocia medicamenta d
ſtituunt.

Cæterum ſi vel nullius Balſami exotici cop
nobis foret, vel de mangonio ſuſpicio naſceretu
pr

pro Theriaca Danica conficienda ſperarem in patrio ſolo aptum ſuccedaneum poſſe inveniri. Tam benignus eſt Deus noſter, ut noſtris neceſſitatibus munera ſua nunqvam deneget, etiam domi naſcentia. Non me ſollicitum tenebit oleum nucis moſchatæ & cariophyllorum, qvæ plerumqve in locum Opobalſami ſuccedunt. Nec de laurino oleo laborandum cenſeo, aut ex ſeminibus citri confecto, nec myrrham propugnabo, qvæ omnia Rondeletius ex Theriaca ſua exeſſe juſſit, nec deniqve ſtacten advocabo, ſeu myrrham liqvidam, qvam reliqvis proſcriptis anteponit idem Rondeletius: qvippe peregrina illa ſunt omnia, nec vota noſtra implent ſi vel cupido emergat Theriacam ex ſolis inqvilinis ſimplicibus conficere, vel intercepto cum Oriente commercio aromata nulla ad nos poſſint deportari. Oleum ex granis Juniperi ad manus eſt, qvod Johannes Placotomus pro ſuccedaneo approbavit. Lucas Chynus oleum ex ſemine Hyperici elegit. Pini piceæq; lignorum reſina, ad lethalia medicamenta & ſerpentium morſus commendatur Dioſcoridi lib. 1. cap. 94. Niſi nautis noſtris & aurigis pix familiarior eſſet, de inſigni virtute medicaminis nullus ambigerem, vel eo

 nomi-

nomine æstimandi, qvod Justinus Trogi Epitomator l. 36. testetur arbores Opobalsami formam similem piceis arboribus habere, nisi qvod sunt humiles magis & in vinearum morem excoluntur. Abietis nostratis abiegna magno in precio est, ut ex larigna adulteretur à mercatoribus lucri gratia. Eam tamen à larigna discernere docet Matthiolus, qvod abietis lacryma substantia minus consistat, odore præstantissimo fragret, & gustui amarior sit qvam larigna: magis excalfacit & eadem præstat valentius, ad annum asservata flavescit qvadantenus. Insigne vulneribus Balsamum est, & ægrè spirantibus & urinæ vitiis commodum, in antidotis Balsami vice ingrediens, qvibus notis à Dioscoride Opobalsamum describitur. Sed præstantius succedaneum est oleum succini, qvod iccirco Opobalsamum Europæum vocat Crollius. Michael Döringius Sect. 3. De Opobalsf. totus in eo est, ut evincat Syllogismo oleum succini rectificatissimum Opobalsami locum jure ac accommodè sustinere posse. Multi anni effluxerunt cum Syllogismum in scholis non audiverim. Gratum erit post tot annorum ferias Conclusiones Philosophicas proponenti auribus favere & lingvis, vel eo potissimum

ſimum nomine qvia opportuna propoſito noſtro loqvitur. Ita verò ille in Prooœmio:

Qvodcunq; remedium ſimplex Opobalſami vires, qvantum ad confectionem Theriaces ac Mithridatii inprimis attinet, exactius æmulatur, ac ſincerum facillimè, minoriqve ſumptu haberi poteſt, id utiq; alteri dubio, & fraudibus Myropolarum, uni lucro inbiantium, qvam maximè expoſito, eſt præferendum:

Tale ſuccini eſt oleum, Ergo &c.

In minori propoſitione nonnihil laboris impendendum, in qva cardo rei controverſæ vertitur. Priora enim pro confesſis ſumuntur. Nam compoſita asſumere qvando ſimplicia ejusdem virtutis haberi posſunt, naturæ eſt injuria, & temeritas vel oſtentatio humana. Compoſita Balſama non paucis placuerunt pro Opobalſamo ſupponi, nec nobis ex oleis herbarum odoratarum, qvas patria tellus ſubminiſtrat, deficeret

 ſucce-

succedaneum, si id ageremus ut per ambages à recto itinere deflecteretur. Cæterum convenientius simplici Opobalsamo simplex succedaneum substituitur, ut qvod per pauca fieri potest, per plura non tentetur. Similitudinem intercedere inter succinum nostrum album & Opobalsamum, nemo diffitebitur, qvi succi generationem & virtutes expenderit. Nostrum voco. Non solum enim ex Borussia prodit, sed ad littora Cimbriæ nostræ copiose eructat mare, imò in fossis urbis hujus Regiæ, cum nuper pomœria ampliarentur, multa frusta magna & parva à fossoribus eruta fuere. Vegetabile esse, fit verosimile. Nisi fallit conjectura, est lacrima arboris piceæ ex sylvis mari vicinis aliunde profluens, & ad littora nostra appellens, qvæ à maris salsedine induratur. Antiqvorum plurimi ita crediderunt, de qvibus non loqvar. Ex posterioribus Olaus Magnus l. 12. c. 6. & 20. scribit in Gothiæ, Finnoniæ, Sueciæ littoribus & ripis, rumpi arbores, pini vel abietis similes, æstuosis mensibus, inqve mare delatum gummi devehi in objectum meridionale latus Borussiæ. Eruitur qvidem hinc inde ex terræ visceribus, sed qvæ patrum nostrorum ætate, mari subjacuere. Alii de

Suc-

Succini generatione dato ſtudio egerunt, ut in ſcribendo brevitatem mihi debeam imperare. Nobis in præſenti ſufficit liqvidam reſinam in primo ortu fuiſſe, qvæ coagulata à ſale marino conſiſtentiam ſolidam monſtrat, ſicut alia oleoſa à Spiritu Salis Chymicorum congelantur. Ex Succino oleum, qvod per rectificationem extrahitur, in conſiſtentia liqvori balſamico affine, easdem ferè pro ætatis ratione mutationes patitur. Calidus & ſiccus hic eſt gradu ſecundo, illud calefacit in primo, ſiccat in ſecundo, cum qvo convenit cenſura Aëtii tetr. 1. ſ. 1. & Oribaſii l. 15. Collect. Medic. c. 1. ex Galeno, tantam balſamo non ineſſe caliditatem, qvantam nonnulli arbitrantur, partium tenuitate decepti. Poſſet & oleum ſuccini intenſiꝰ calefacere ſeparatis prius arte Chymica craſſioribus particulis. Hinc uterqve liqvor oleoſus pingvisqve, aſtringendi, roborandi & pro varia ſubjecti ratione, aperiendi, purificandi, putrediniqve reſiſtendi facultate pollet. Innumeræ olei ſuccini decantatæ dotes, qvas Boëtius l. 2. hiſt. gem. & lap. Libavius l. de Nat. Succin. c. 4. aliiqve non pauci pleno ore deprædicant, nobis cottidiano uſu approbatas, non remorantur ſuſceptum ſermonem. At ſi qvidem

The-

Theriaces virtus in morbis malignis & pestiferis maximè elucet, qvibus roborando corpus & sudores movendo resistit qvasi Herculea manu, certos nos fecit Doctorum autoritas & communis experientia, oleum succini nihil hoc passu cedere Opobalsamo. Crollio si credimus in Basil. Chymica, in peste una gutta mane & vesperi naribus affricata omni veneno resistit. Correpto datur à Scrupulo uno ad duos in aqva Carduibenedicti. Confert qvoqve in deliqviis animi, languore & palpitatione cordis. Easdem facultates repetit P. Jo. Faber l. 4. Myroth. spag. c. 14. Mirisqve modis extollit Boëthius de Boot l. 2. c. 160 olei usum docens ad aëris contagia, pestem ac catarrhos prohibendos. Ad Theriacam ideò inprimis utile censet Döringius de Opobalsf. c. 3. sect. 3. ut opii vim Narcoticam hebetet, & ex adverso reliqvas antidotorum vires multò præstantiores efficiat. Varias ejusdem olei utilitates in Chirurgia & Pharmacia alibi qværat, cui volupe. Mihi curæ fuit per experimenta discere qvanta affinitate ad Balsami Orientalis vel Tolutani naturam accederet. In aqva tepida immissum, instar Opobalsami & balsami albi Occidentalis, fundum non petit, sed supernatat in superficie

amplo

amplo ſpatio ſe diffundens. In lacte qvoqve lacteſcit, ſive ita unitur ut colore ab illo diſcerni non poſſit, per ſuperficiem latè dilatatum, ipſumqve lac coagulat. In uno deficit, qvod colligi iterum & integrum extrahi neqveat cum refrixerit aqva vel lac. Iſtas notas in Opobalſamo veteres annotarunt, & in balſamo Occidentali albo expertus ſum, ut pronuper monui. Repetii eadem de albo experimenta, nec fefellere, & ut vel conſenſus vel diſſenſus ab aliis innoteſceret, non deſtiti ad examen illa vocare qvibus adulterari Balſama poſſent. Sed Terebinthina Cypria nullam in aqva vel lacte mutationem oſtendit. Supernatat qvidem ſed contracta manet gutta in ſuperficie, nihil expanſa. Ita & ſe gerit Styrax liqvida. In gutta terebinthinæ jucundum eſt ſpectare, qvod, ſicut in aceto lapis ſtellaris, ita illa in aqvæ ſuperficie obambulet ab una pelvis parte ad alteram, donec ad latus vaſis impingat, nec iſto tantum motu recto feratur, ſed in gyrum ſe volvat. Qvæ ideò tentare volui, ut liqvido conſtaret nec hujus nec illius mixtione vitiatum eſſe balſamum album, qvod ad Theriacam laudavimus, qvandocunqve tanta copia ſuppetit, qvantam Theriaces Diſpenſatio reqvirit. Oleum autem

ſuccini rectificatum, qvod probare inſtitui, vel ideò ſe pro ſuccedaneo incorrupto aſſerit, qvod notis plerisq; Opobalſamo par in experimento compareat. Tantum ei pretium ſtatuit Laurentius Eichſtadius Vir non obſcuræ famæ, ut in Theriaca Stetini diſpenſata 1624, non dubitaverit amplisſimè commendare, qvippe qvod qvoad ſubſtantiam, conſiſtentiam, qvalitates & virtutes cum Opobalſamo non adeò ſit inconveniens. Optimum cenſetur ex albo ſuccino elicitum, ita qvippe colorem lacrymæ balſamicæ recentis presſius æmulatur. Exiguas qvidem ſuccini albi particulas littora noſtra & terræ rejectant, ex qvibus parum olei expreſſeris; non terremur tamen iſta naturæ parſimonia ut à ſuſcepta ſententiâ nos patiamur dimoveri. Naturæ defectum, ſi qvis ſit, ars ſupplet, vel ſi ea opem negat, flavo acqvieſcimus. Succini albi præparatio artificialis ab Hartmanno Not. in Croll. traditur, coqvendi in cucurbita terrea cum ſale marino vel gemmæ vel communi, aliqvoties ſuperaffuſa aqva pluviali. Luxuria Romanorum nomen ſuccino, qvod ad littus Suevici maris legebatur, gleſſum vocatum, dedit, ita volente Tacito l. de Mor. Germ. ubi apertè cum Balſami liqvore comparat,

parat, & arborum noſtrarum ſuccum confirmat. Ita loqvitur gravisſimus Autor: Succum arborum eſſe intelligas, qvia terrena qvædam atq; etiam volucria animalia (*muſcæ*) plerumq; interlucent, qvæ implicita humore, mox dureſcente materia, cluduntur. Fœcundiora igitur nemora lucosq;, ſicut orientis ſecretis, ubi thura balſamaq; ſudantur, ita Occidentis Inſulis terrisq; ineſſe crediderim; qvæ vicini ſolis radiis expreſſa atq; liqventia in proximum mare labuntur, ac vi tempeſtatum in adverſa littora exundant. Præclarum pro ſuccino noſtro eſt teſtimonium Cornelii. Eo eum Casſiodorus ſolo nomine vocat. Comparat thura & Balſama Orientis, cum ſuccino Occidentis, noſtriq; maris Balthici, qvod olim Suevicum dicebatur, littora & Inſulas à ſuccini fertilitate extollit. Æſtyorum gentes, de qvibus ibidem ſermo eſt, Eſthones eſſe Balthici maris accolas dubitari non poteſt, ubi ſuccini hodieq; ingens proventus. Lacrymam eſſe arboris credit, ſicut Balſami liqvorem. An ex melle & cera, qvæ in iisdem Inſulis & terris Occidentis proveniunt, ſuccinum & ambra generentur, qvod ſuſpicatur Petrus Borellius Cent. 4. Obſ. Med. 66. dijudicent alii. Nos in præſenti aliud agimus.

Utroq; certè vitiabatur olim Opobalſamum, modumq; tradit Plinius, lib. 12. cap. 25. verum à falſo diſcernendi. Nam carbone deprehenditur qvod cera reſinaq; adulteratum eſt, è nigriori flamma, & melle mutatum ſtatim *manu* contrahit muſcas; ita qvippe, addita manu, ex utroq; exemplari legit Pintianus, qvanqvam etiam ſine *manu* ſalvum ſit experimentum. De luxuria ex ſuccino qvod conqveritur Tacitus, de Theriaca apertius Plinius profitetur, excogitata luxuriæ compoſitione. Dignus locus extat lib. 29. cap. 1. plurimum lucis allaturus noſtro argumento, qvia domi nata peregrinis in hac Compoſitione præferre exorſi ſumus. Ipſe in hanc rem audiri meretur, utinam à noſtris exaudiatur. Invehi peregrinas merces, conciliariq; externa pretia, diſplicuiſſe majoribus crediderim eqvidem, non tamen hoc Catonem providiſſe, cum damnaret artem. Theriace vocatur excogitata compoſitio luxuriæ. Fit ex rebus externis, cum tot remedia dederit natura, qvæ ſingula ſufficerent. Mithridaticum antidotum ex rebus LIV. componitur, interim nullo pondere æqvali, & qvarundam rerum ſexageſima denarii unius imperata. Qvo Deorum perfidiam iſtam (vel ut ex vetuſto co-

dice

lice scribunt alii, per fidem ista) monstrante? Hominum enim subtilitas tanta esse non potuit. Ostentatio artis & portentosa scientiæ vendita-tio manifesta est. Qvicqvid verò contra Com-positiones istas qvæ tot secula longa serie nume-rant, declamet Vir Naturæ consultus & facun-dus interpres, hactenus mortalium vota si non implerunt, certè excitarunt magnifici tituli nec contemnendi effectus. Non minor erit Becke-rianæ Dispensationis, qvam accuratè expensam omni jure approbavimus, utilitas, utinam rarò tentanda, in qva parem attulit Beckerus noster & fidem & industriam. Qvæ ad Theriacam Danicam complendam porrò restant ad aliam occasionem reservabo, ut discat tandem patria, suis bonis contenta, naturæ domesticæ muneribus acqviescere.

MITHRIDATIUM DAMOCRAT IN DUODECUPLO DISPENS. IN OFFICIN. BECKERIANA

1671.

R. MYrrhæ Arabicæ,
Croci optim. Auſtr.
Agarici alb.
Zinziberis,
Cinamomi,
Spicæ nard.
Thuris elect.
Thlaſpios ana uncias qvindecim.
Seſelios,
Olei nuc. moſchat.
Schœnanthi,
Stœchad. Arabic.
Coſti ver. arom.
Galbani depurati.
Terebinthinæ,
Piperis long.
Caſtorei Moſcovit.
Succi Hypociſtidis,
Styracis bon. depurat.
Opopanacis,

Mac

Macis & Cariophyll. ana unc.duodecim.
Casſiæ lign.
Polii mont. Cret.
Piperis albi,
Scordii noſtr.
Sem. Dauci cret.
Cubebarum,
Cypheos troch.
Bdellii ana uncias decem ſemis.
Nard. celt. purg.
Seminis Petroſelini noſtr.
Gummi Arabici,
Opii Thebaic. depurat.
Cardamomi,
Sem. fœniculi noſtr.
Gentianæ noſtr.
Flor. roſarum rubr.
Diptami Cret. aa uncias ſeptem ſemis.
Aniſi,
Ariſtoloch. rotund. veræ.
Acori noſtr.
Valerian. noſtr.
Sagapeni in granis ana uncias qvatuor ſemis.
Angelicæ noſtr.
Succi Acaciæ Ægypt.

Ventr.

Vent. Stinci marin. ver.
Summitat. Hyper. noſtr. aa unc. tres drach. ſ
Vini qvantum ſatis,
Mellis deſpumati triplum i. e. lib. 116. unc. tr

TROCH. CYPHEOS.

Secund. deſcription. Diſp. Hafn.

℞. Uvarum paſſ. ſeu Cybebarum,
Terebinthinæ coct. ana uncias tres,
Myrrhæ,
Schœnanthi, ana unciam unam ſemis,
Acori noſtr. Drachmas novem,
Cinamomi unciam ſemis,
Bdellii unguinoſi,
Spicæ Ind.
Casſiæ lign. ver.
Cyperi,
Baccar. juniper. ana drachmas tres.
Aſphalathi drachmas duas ſemis,
Croci drachmam unam,
Mellis qvantum ſatis.
Vini cretici modicum.
Fiant Trochiſc.

